РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на земеделието
Българска агенция по безопасност на храните

З А П О В Е Д

№ РД11-493

гр. София, 07.03 **2023 г.**

На основание чл. 5, ал. 1, т. 2 и т. 1 от Устройствения правилник на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ)

Н А Р Е Ж Д А М:

I. Отменям следните заповеди и утвърдените с тях стандартни оперативни процедури:

1. Заповед РД11-2160/03.11.2016 г и т. 1 от Заповед РД11-222/25.01.2019 г. за утвърждаване на „Стандартна оперативна процедура за определяне реда и начина за идентификация на еднокопитните животни, издаването на идентификационен документ (паспорт), тяхното движение и придвижване, търговия, до предприятия за добив на месо в страната и от/до държавите членки на европейския съюз и трети страни и въвеждане на данните в системата ИИС на БАБХ - ВетИС“ **СОП-ЗХОЖ 16**;
2. Заповед № РД11-838/24.04.2017 г. за утвърждаване на „Стандартна оперативна процедура за надзор, контрол и ликвидиране на болестта инфекциозна анемия по конете“ **СОП-ЗХОЖ 20**;
3. Заповед № РД11-839/24.04.2017 г. за утвърждаване на „Стандартна оперативна процедура за надзор, контрол и ликвидиране на болестта вирусен артерит по еднокопитните“ **СОП-ЗХОЖ 21**;
4. Заповед № РД11-80/16.01.2017 г. за утвърждаване на „Стандартна оперативна процедура за извършване на интрадермална туберкулинизация, отчитането ѝ, определяне на говедата за диагностично клане и отразяване на резултатите в интегрираната информационна система“ **СОП-ЗХОЖ 22**;
5. Заповед № РД11-1418/19.07.2019 г. за утвърждаване на „Стандартна оперативна процедура за мерки за незабавно прилагане в обект със съмнителен или положителен резултат за транмисивни спонгиформни енцефалопатии“ **СОП-ЗХОЖ 30**.

II. Утвърждавам следните стандартни оперативни процедури, приложения към настоящата заповед:

1. „Стандартна оперативна процедура за определяне реда и начина за идентификация на еднокопитните животни, издаването на идентификационен документ (паспорт), тяхното движение и придвижване, търговия, до предприятия за добив на месо в страната и от/до държавите членки на европейския съюз и трети страни и въвеждане на данните в системата ИИС на БАБХ - ВетИС“ **СОП-ЗХОЖ 16А**;
2. “Стандартна оперативна процедура за надзор, контрол и ликвидиране на болестта инфекциозна анемия по конете“ **СОП-ЗХОЖ 20А**;

3. "Стандартна оперативна процедура за надзор, контрол и ликвидиране на болестта вирусен артерит по еднокопитните" **СОП-ЗХОЖ 21А**;
4. "Стандартна оперативна процедура за извършване на интрадермална туберкулинизация, отчитането ѝ, определяне на говедата за диагностично клане и отразяване на резултатите в интегрираната информационна система" **СОП-ЗХОЖ 22А**;
5. "Стандартна оперативна процедура за мерки за незабавно прилагане в обект със съмнителен или положителен резултат за транмисивни спонгиформни енцефалопатии" **СОП-ЗХОЖ 30А**;
6. "Стандартна оперативна процедура за извършване на проверки на пазари за живи животни, съгласно чл.12, т. 1 на Регламент (ЕС) № 625/2017" **СОП-ЗХОЖ 36**.

III. Стандартните оперативни процедури по т. II да се прилагат от дата 01.03.2023 г.

Контрола по изпълнението на заповедта възлагам на директора на дирекция „Здравеопазване и хуманно отношение към животните" (ЗХОЖ) при Централно управление на Българска агенция по безопасност на храните (ЦУ на БАБХ).

Настоящата заповед да се доведе до знанието на директора на дирекция ЗХОЖ при ЦУ на БАБХ, директорите на областните дирекции по безопасност на храните и служителите в системата на БАБХ, отговорни за здравеопазване и хуманно отношение към животните.

Настоящата заповед, заедно със стандартните оперативни процедури, да се публикуват на електронната страница на БАБХ.

Приложения:
1. СОП-ЗХОЖ 16А;
2. СОП-ЗХОЖ 20А;
3. СОП-ЗХОЖ 21А;
4. СОП-ЗХОЖ 22А;
5. СОП-ЗХОЖ 30А;
6. СОП-ЗХОЖ 36.

Д-Р ИВАН ШИКОВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА БАБХ

ДП/ЗХОЖ

	БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ	Код: СОП – ЗХОЖ 30А Версия: 01 Страница: 1 от 12
	СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРАЗА МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В ОБЕКТ СЪС СЪМНИТЕЛЕН ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ	

Приложение към Заповед № РД 11-493/07.03.2023 г.
на изпълнителния директор на БАБХ

I. ЦЕЛ НА ПРОЦЕДУРАТА:

С тази процедура се определя реда и начина за прилагане на мерки с цел ликвидиране на огнищата на трансмисивни спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ) - спонгиформна енцефалопатия по говедата (СЕГ) и скрейпи при дребните преживни животни. Целта е да се дадат точни указания на областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) за своевременно ликвидиране на възникналите ТСЕ в България.

II. ПРОЦЕДУРАТА СЕ ПРИЛАГА ОТ:

1. Дирекция "Здравеопазване и хуманно отношение към животните" (ЗХОЖ) към Централно управление на Българската агенция по безопасност на храните (ЦУ на БАБХ);
2. Дирекция „Контрол на фуражите и страниюните животински продукти" (КФСЖП) към ЦУ на БАБХ
3. Дирекция „Контрол на храните" (КХ) към ЦУ на БАБХ
4. Дирекция "Информационни системи и информационна сигурност" (ИСИС) към ЦУ на БАБХ;
5. Главна дирекция "Верификация на официалния контрол" към ЦУ на БАБХ;
6. Директорите на Областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ);
7. Началниците на отдели "Здравеопазване на животните" към ОДБХ;
8. Началниците на отдели „Контрол на храните" към ОДБХ;
9. Официалните ветеринарни лекари, отговорни за здравеопазване на животните на територията към съответните ОДБХ;
10. Официалните ветеринарни лекари, отговорни за контрола на храните към ОДБХ;
11. Инспекторите, отговорни за официалния контрол на фуражите към ОДБХ;
12. Регистрираните ветеринарни лекари (РВЛ), обвързани с обекта.

Контролът по прилагане на процедурата се осъществява от дирекция „Здравеопазване на животните, хуманно отношение към животните(ЗХОЖ), дирекция „Контрол на храните" към ЦУ на БАБХ, дирекция „Информационни системи, и информационна сигурност" (ИСИС) и Главна дирекция „Верификация на официалния контрол" при ЦУ на БАБХ.

Съставил: Д-р Мартин Христов Гл.експерт Дирекция ЗХОЖ БАБХ Подпис:.....	**Проверил**: Д-р Даниел Денев Началник отдел ЗЖ, дирекция ЗХОЖ Подпис:.....	**Проверили**: Д-р Георги Атанасов Директор на дирекция ЗХОЖ Подпис:.....	**Съгласувал**: Д-р Иван Шиков Изпълнителен директор на БАБХ Подпис:.....	**Прилага се от:** 01.03.2023 г. Всичко стр. 12

III. ОБХВАТ И ПРИЛОЖЕНИЕ

Процедурата се прилага при животни с нервна симптоматика или при лабораторно установено наличие на прион протеин в мозъчна проба, последвало извършване на проучване в засегнати животновъдни обекти и вземане на мерки.

С прилагането на тази процедура се изпълняват изискванията на пряко приложимото право на Европейския съюз (ЕС) и националното законодателство относно мерките, които трябва да бъдат предприети от компетентния контролен орган.

IV. ОПРЕДЕЛЕНИЯ

За целите на тази стандартна оперативна процедура (СОП) се прилагат следните определения:

- **„алел"** – всяка една от формите на различно състояние на един ген, определящи фенотипни белези;
- **„кодирани аминокиселини":** комбинация от аминокиселини, които се кодират в кодоните на генетичната верига;
- **„генетичен код" –** начина по който са кодирани аминокиселините на белтъците в кодоните;
- **„кодон"** – генна последователност, записана в ДНК и РНК, състоящи се от три нуклеотидни единици;
- **„конфигурация от аминокиселини"** – начин на подреждане на аминокиселините в кодоните на генетичната верига;
- **„прион протеинов генотип при овце"** – комбинация от два алела, намиращи се при 136, 154 и 171^{ви} кодон на генетичната верига;
- **„кохорта"** – всички говеда:
  - родени в стадото на заразеното животно в рамките на 12 месеца преди или след неговото раждане;
  - отглеждани по което и да е време през първата година от своя живот, съвместно със заразеното животно.

V. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ:

Аминокиселини, които са кодирани при 136-ти, 154-ти и 171-ви кодон на генетичната верига, имащи отношение към прионните заболявания:

- **Аланин - /A/**
- **Аргинин – /R/**
- **Валин - /V/**
- **Хистадин - /H/**
- **Глутамин - /Q/**

Важно:

- **конфигурация "ARR/ARR" –** се счита като най-устойчива на прионните заболявания.
- **конфигурация "VRQ" –** се счита за най-уязвима на прионните заболявания.

VI. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ:

1. Регламент (ЕО) № 999/2001 на Европейския парламент и на Съвета относно определяне на правила за превенция, контрол и ликвидиране на някои трансмисивни спонгиформни енцефалопатии и измененията му.
2. **Регламент (ЕО) № 1069/2009** на Европейския парламент и на Съвета за установяване на здравни правила относно странични животински продукти и производни продукти, непредназначени за консумация от човека и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1774/2002 (Регламент за страничните животински продукти) и измененията му.
3. **Регламент (ЕС) 2017/625** на Европейския парламент и на Съвета относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита.
4. **Закон за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД)**.
5. Национална програма за профилактика надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България (**НППНКЛБЖЗБ**).
6. **Наредба № 23 от 14.12.2005 г.** за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните.
7. **Наредба № 3 от 27.01.2021 г.** за условията и реда за обезвреждане на странични животински продукти и на продукти, получени от тях, извън обектите, регистрирани в областните дирекции по безопасност на храните

VII. КРАТКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА БОЛЕСТИТЕ

- **Спонгиформната енцефалопатия по говедата** (СЕГ) е прогресивна, фатална болест на нервната система на говедата, която винаги завършва със смърт. СЕГ се причинява от натрупването на анормален "прион" протеин в нервната тъкан. Боледуват животни над 2 г. възраст. Наблюдават се промени в поведението, промени в чувствителността и промени в стойката и движенията. Разграничават се две форми на заболяването: **класическа**, която се среща при говеда след консумация на замърсен с инфекциозен прион фураж и **атипична,** която се проявяви спонтанно във всички популации от говеда. СЕГ е зооноза поради връзката й с появата на болестта на варианта на Кройцфелд-Якоб (vCJD) при хора.
- **Скрейпи** е невродегенеративно заболяване при овце и кози. Основният начин на предаване е от майка към потомство, непосредствено след раждането или чрез течности и тъкани от заразено животно. При овцете е доказана генетичната чувствителност. Инкубационният период на болестта е променлив, но обикновено се измерва в години. Промените в чувствителността се характеризират със сърбеж, непрекъснато, повтарящо се триете (чесане) на страничните части на тялото, главата, шията, гърба и задницата в околни обекти като стени, огради, стълбове, ясли и други съоръжения. Промените в стойката и движението са особено подчертани. Налице са треперене на главата, шията или крайниците, силна дискоординация, препъвания, нестабилност при изправено положение, слабост в задните крайници и невъзможност за изправяне. Скрейпи не се счита, че представлява риск за човешкото здраве. **Съществуват две форми на заболяването: "класическа" и "атипична".**

- **Класическото скрейпи:** предава се чрез контакт с животни, заразени със скрейпи чрез плацента или мляко. Естественото предаване на класическото скрейпи възниква главно по орален път. Плацентата е причина за по-голямата част от прионовото замърсяване на агнетата и предаването й на овце и/или кози. Не се счита, че се предава чрез фуража.
- **Атипичното скрейпи**: тъй като тази форма не е клинично, патологично, биохимично и епидемиологично наподобяваща "класическото скрейпи" се определя като спонтанно възникващо дегенеративно състояние при по-старите овце.

В България от 2001 г. се изпълнява Програма за мониторинг за Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ) чрез вземане на проби от мозъци на дребни преживни животни, които се изследват за установяване на прионови протеини. При извършените лабораторни анализи в България са установени случаи на класическо и атипично скрейпи, но никога досега на СЕГ.

VIII. МЕРКИ ПРИ СЪМНЕНИЕ ЗА СЕГ И СКРЕЙПИ

1. Съмнително за ТСЕ е всяко възприемчиво животно проявило нервна симптоматика приживе или установено за положително след "бърз" лабораторен тест (елайза) постмортем. В първия случай, животното се умъртвява и се взима мозъчна проба, която се изпраща за изследване, а във втория се прилагат мерките описани в тази точка, докато не бъде потвърден случая с потвърдителен лабораторен тест (уестърнблот), когато вече се прилагат мерките описани в т. IX.
2. Директорът на съответната ОДБХ до излизане на резултата от потвърдителния тест нарежда:
   - Обектът се поставя под официална възбрана, докато не станат известни резултатите от клиничните,епизоотичните проучвания, и потвърдителните лабораторни изследвания (уестърнблот).
   - Възбранява се движението на животните, тора, суровините, фуража исе уведомяват дирекции "КХ" и "КФСЖП" при ЦУ НА БАБХ.
   - Всички обекти, в които е пребивавало животното от раждането си се поставят под възбрана.
   - В случай, че заразяване със СЕГ при ЕПЖ или ДПЖ не може да се изключи (забавяне на резултата от потвърдителния тест), животното се умъртвява и проба от неговия мозък се изпраща в Националната референтна лаборатория (НРЛ) за ТСЕ в гр. София, бул. „Пенчо Славейков № 15А, ПК 1606.
   - Млякото, добито от животните в обекта от датата на съмнението до датата на получаване на лабораторния резултат, се използва за изхранване на животните само в този животновъден обект и не може да бъде пускано на пазара за консумация от човека. Ако млякото не се използва в стопанството, то се унищожава в съответствие с Регламент (ЕО) № 1069/2009. Тези действия се предприемат от отговорните служители по здравеопазване на животните.
   - Млечните продукти, произведени от мляко, добито от животни със съменение за ТСЕ се поставят под официална забрана в производствените обекти и/или търговските обекти на територитяа на страната. Те се насочват за унищожаване в съответствие с Регламент (ЕО) № 1069/2009. Действията се предприемат от официалните ветеринарни лекари от отдел „Контрол на храните“ към ОДБХ.

3. Животните от стадата, поставени под ограничения, се освобождават от наложените мерки по подт. 2 при отрицателен резултат от потвърдителното лабораторно изследване (уестънблот).

IX. МЕРКИ ПРИ ПОТВЪРЖДЕНИЕ НА СЕГ И КЛАСИЧЕСКО СКРЕЙПИ

При потвърждение за СЕГ при ЕПЖ, изпълнителният директор на БАБХ издава заповед, с която нарежда:

1. Да се установят:

а) всички други преживни животни от животновъдния обект, отглеждани съвместно със заразеното животно;

б) ако болестта е потвърдена при женско животно, нейното потомство, родено в рамките на две години преди началото на клиничните признаци на болестта;

в) всички животни от кохортата на животното, при което е потвърдена болестта;

г) възможният източник на болестта;

д) други животни от животновъдния обект или от други животновъдни обекти, които може да са заразени чрез агент – причинител на ТСЕ, или са били подложени на същия източник на хранене или зараза;

е) придвижването на потенциално заразени фуражи за животни, на други материали или всякакви други средства за предаване на ТСЕ към или от заразения животновъден обект.

2. Да се унищожат:

а) животните, посочени в подт. 1, букви „б" и „в", освен ако експертите от дирекция ЗХОЖ решат да не унищожават животните по буква „в" в случай, че се докаже, че тези животни не са имали достъп до същия фураж, до който е имало достъп заразеното животно;

б) при благоприятна оценка на риска, като се отчитат по-специално мерките за контрол и в съответствие с процедурата, посочена в член 24, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 999/2001, експертите от дирекция ЗХОЖ могат да решат да не унищожават животните, посочени в подт. 1, буква „в" до края на репродуктивния им период, ако се отнася за бици, които се отглеждат в центрове за изкуствено осеменяване или ако се докаже, че тези животни не са имали достъп до същия фураж, с който е хранено заразеното животно.

При потвърждаване на <u>класическо</u> скрейпи при дребни преживни животни, директорът на ОДБХ издава заповед, с която нарежда:

3. Да се приложат следните мерки:

а) да се направи инвентаризация на всички други дребни преживни животни в животновъдния обект;

б) доколкото е възможно да бъдат установени родителите на заразеното животно, всички ембриони и яйцеклетки добити от тях, както и последното потомство на заразеното животно, в случай, че е женско;

в) да се направи проследимост за придвижването на потенциално заразени храни, фуражи, суровини, други материали или всякакви други средства за предаване, които може да са преносители на агента –към или от заразения животновъден обект;

г) на основание чл. 24 и чл. 27, ал. 1 от Закона за фуражите във връзка с чл. 18 от Рег. 178/2002 (ЕО) се извършва проучване на изхранваните в стопанството фуражи чрез:

• проследяване на фуражите, с които се изхранват животните във фермата

• вземане на проби от изхранваните на животните фуражи, включително от грудкови и кореноплоди, ако е изхранвано с такива, предназначени за анализ за съдържание на частици от сухоземни животни и риба;
• вземане на прахови проби (проби от заобикалящата среда), предназначени за анализ за съдържание на частици от сухоземни животни и риба;
• действията по буква „е" се предприемат от инспектора, отговорен за официалния контрол на фуражите в съответната ОДБХ. Констативният протокол, обективизиращ извършената проверка и всички относими към същата писмени доказателства се изпращат без излишна забава, по електронната поща до всички експерти от дирекция КФСЖП" към ЦУ на БАБХ;
ж) извършва се оглед на целия животновъден обект, проследява се пашата на животните и ако има такава, с кои други стада се осъществява;
з) епизоотичното проучване и анализа на получените резултати от изследваните фуражи се извършват от съответните отдели към ОДБХ.

4. При потвърден случай на Скрейпи при овце и кози, в случай че СЕГ не може да се изключи:
а) незабавно умъртвяване и унищожаване на всички преживни животни, ембриони и яйцеклетки в животновъдния обект;
б) умъртвяване и унищожаване на животни, продукти от тях и материали посочени в подт.1, букви „б", „в", „г" и „д";
в) всички животни на възраст над 18 месеца, предназначени за унищожаване се изследват за наличие на прионови протеини;
г) определя се прион протеиновия генотип (генотипиране) на до 50 броя цяла кръв от животните в стадото при лабораторна обезпеченост
д) млякото и млечните продукти, добити от животни, които трябва да бъдат умъртвени се унищожават, съгласно изискванията на Регламент 1069/2009/ЕС;
е) след умъртвяването и унищожаването на възприемчивите животни и материали, в животновъдния обект се прилагат засилени мерки за контрол, като се изследват всички овце, които са заклани за човешка консумация или умрели, като в стадото остават само тези с генотип ARR/ARR;

5. В случаите, когато СЕГ или атипично скрейпи се изключват, дирекция ЗХОЖ решава кой от посочените по-долу три варианта да използва, като предприема следните мерки:
а) млякото и млечните продукти добити от животни, които трябва да бъдат унищожени или заклани, не трябва да се използват за хранене на преживни животни в животновъдния обект;
б) млякото и млечните продукти от останалите животни се използват за храна на непреживни животни само на територията на България;
в) търговският документ, придружаващ пратки с такова мляко и млечни продукти, както и всички опаковки трябва да са обозначени с надпис с думите – „да не се използва за храна на преживни животни";
г) забранява се използването за хранене на преживни животни с мляко и млечни продукти в животновъдните обекти, в които се отглеждат такива животни;
д) придвижването в насипно състояние на такова мляко и млечни продукти се извършва с превозни средства, които не транспортират едновременно и фуражи за преживни животни;
е) в случай, че в тези превозни средства след това се транспортира фураж за преживни животни, е необходимо те да бъдат почистени и дезинфекцирани, съгласно методите описано в Инструкцията за извършване на дезинфекция, дезинсекция и дератизация при ликвидиране на

болести по животните (приложение IV);

6. Дирекция ЗХОЖ предприема мерки за ликвидиране на ТСЕ, като използва един от следните варианти:

а) **вариант I** – умъртвяване и пълно унищожаване на всички животни;

б) **вариант II** – умъртвяване и пълно унищожаване единствено на животните възприемчиви към заболяването;

в) **вариант III** – незадължително умъртвяване и пълно унищожаване на животните;

6.1 При използване на **вариант I** дирекция ЗХОЖ разпорежда на ОДБХ да предприеме следните мерки:

а) незабавно умъртвяване и унищожаване на животните и материалите по подт. 2 „б" и „в";

б) изследване на всички животни по буква „а" на възраст над 18 месеца за ТСЕ;

в) определяне на генотипа на всички овце (до 50 на брой);

г) в случай че дирекция ЗХОЖ реши да:

- не изпълнява посоченото в подт. 2, букви „б" и „в" и да замени незабавното умъртвяване на животните с незабавно клане за човешка консумация при условие, че месото от закланите животните се реализира на територията на страната и всички заклани животни над 18-месечна възраст се изследват за ТСЕ;
- не умъртвява агнетата и яретата при условие, че те се заколят за човешка консумация, не по-късно от навършване на 3-месечна възраст.

До умъртвяването и пълното унищожаване или на клането за човешка консумация се прилагат мерките, посочени в подт. 5, букви от „а" до „е", както и дирекция ЗХОЖ може да разреши придвижването на агнета и ярета само за обекти, в които се отглеждат дребни преживни за угояване при положение, че те се изколват за човешка консумация, преди навършване на 3-месечна възраст.

След умъртвяването и пълното унищожаване или клането за човешка консумация на всички животни от животновъдния обект, за които е избран вариант I, се прилагат мерките посочени в подт. 4 или мерките посочени във вариант II.

6.2 Мерките за ликвидиране на ТСЕ, когато изпълнителния директор на БАБХ избере да бъде приложен **вариант II,** са следните:

а) умъртвяване и унищожаване само на животните, възприемчиви към болестта, след определяне на техния генотип;

б) умъртвяване на животните посочени в подт. 2, букви „б" и „в", с изключение на:

- кочове за разплод с генотип ARR/ARR;
- овце, предназначени за разплод с най - малко един алел ARR и без нито един алел VRQ.
- овце с поне един алел ARR, предназначени за незабвно клане и консумация от хора;
- агнета и ярета, предназначени за човешка консумация, ако са заклани до навършване на 3-месечна възраст;

в) всички животни на възраст над 18 месеца се изследват за ТСЕ;

г) в случай че експертите от дирекция ЗХОЖ решат да заменят умъртвяването и пълното унищожаване на животните с клане за човешка консумация, месото от добитите животни да

бъде реализирано на територията на страната и всички животни на възраст над 18 месеца от обекта се изследват за ТСЕ след клането;

д) експертите от дирекция ЗХОЖ могат да отложат определянето на генотипа за период от три месеца, в случай, че заразеното животно е открито по време на агненето, при положение че родилите овце и кози се държат отделно от овцете и козите, дошли от други животновъдни обекти;

е) в случай че експертите от дирекция ЗХОЖ решат да не умъртвят и унищожат животните в стада, в които се отглеждат съвместно овце и кози, то трябва да се отложи за максимален период от три години от датата на потвърждение на положителния случай поради ниско ниво на резистентност в стадото, като се унищожават или кастрират всички кочове, които нямат ARR алели, и се води стратегия за увеличаване на честотата на родилите овце с ARR алели и липса на VRQ алел.

До умъртвяването и пълното унищожаване или клането за човешка консумация се прилагат мерките посочени в подт. 5 и следните допълнителни мерки:

а) животновъдният обект се подлага на засилен контрол и изследвания за ТСЕ, като се изследват посочените по-долу животни, с изключение на кочове с генотип ARR/ARR;

- животните, които са се намирали в стопанството в момента, когато е бил потвърден случая на ТСЕ и които се колят за човешка консумация;
- животните, които са умрели в животновъдния обект;

б) в животновъдния обект може да бъдат допускани само:

- кочове за разплод с генотип ARR/ARR;
- женски овце с поне един алел с конфигурация ARR и нито един алел с конфигурация VRQ;

в) в животновъдния обект могат да бъдат използвани само:

- кочове за разплод с генотип ARR/ARR;
- семенна течност от кочове с генотип с конфигурация ARR/ARR;
- ембриони с поне един алел ARR и без нито един VRQ алел;

г) придвижването на овце от животновъдния обект се разрешава с всякаква цел, включително и за разплод само за:

- овце с генотип ARR/ARR;
- родилите овце с конфигурация от поне един алел ARR и без нито един VRQ алел, при условие, че ще се придвижват към животновъден обект, на който са наложени същите мерки за ограничение;

д) следните животни могат да бъдат придвижвани от животновъдния обект, директно до кланица за клане и човешка консумация:

- овце с конфигурация от поне един алел ARR;
- агнета и ярета на възраст до 3 месеца;

е) в случай че експертите от дирекция ЗХОЖ решат да заменят незабавното умъртвяване и пълното унищожаване на всички животни, с незабавно клане за човешка консумация при следните условия:

- животните се колят за човешка консумация, като месото се реализира на територията на страната;
- всички животни, навършили 18-месечна възраст, заклани за човешка консумация, се изследват за ТСЕ.

След умъртвяването и пълното унищожаване или клането за консумация от хора се прилагат условията посочени в подт. 4 и подт. 5.

6.3 В случай че експертите от дирекция ЗХОЖ решат да не се умъртвят и унищожат животните, като използва **вариант III,** при положение, че е изпълнен поне един от следните критерии:
а) трудно е да се съберат заместващи овце от разрешените генотипове;
б) честотата на конфигурацията на алела ARR в рамките на породата или животновъдния обект е ниска, преценката се прави от дир. ЗХОЖ;
в) за да се избегне близкородствено кръстосване в стадото;
г) експертите от дирекция ЗХОЖ, заедно със експерти от Центъра за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) са направили оценка на епизоотичната обстановка по отношение на болеста в страната и активните огнища към момента;

7. Експертите от дирекция ЗХОЖ съхраняват регистър на причините и критериите, които са довели до използването на вариант III при възникване на класическо скрейпи.

8. Ако в животновъден обект, в който се прилага вариант III, се установят нови случаи на скрейпи, експертите от дирекция ЗХОЖ и ЦОРХВ правят повторна оценка и ако преценят че вариант 3 не осигурява достатъчен контрол над огнището може да заменят вариант III с вариант I или II.

9. Определя се прион протеиновият генотип на всички овце (до 50 на брой), в срок от 3 месеца от датата на потвърждение на положителния случай.

X. МЕРКИ ПРИ ПОТВЪРЖДЕНИЕ НА АТИПИЧЕН СЛУЧАЙ НА СКРЕЙПИ

1. При потвърден случай на атипично скрейпи в животновъден обект, той се подлага на засилен контрол от страна на отдел ЗЖ при съответната ОДБХ и експертите от дирекция ЗХОЖ за период от две години от датата на потвърждение на положителния случай.
2. Всички овце и кози в стопанството на възраст над 18 месеца, заклани за човешка консумация и всички овце и кози в стопанството, които са умрели или са унищожени се изследват за ТСЕ.
3. **В случай, че по време на двугодишния период се потвърди случай на скрейпи, различен от атипично скрейпи в стопанството се предприемат мерките от т. IX, подт. 4 или подт. 5.**

XI. МЕРКИ ПРИ ЖИВОТНО, ВЛЯЗЛО В ЖИВОТНОВЪДНИЯ ОБЕКТ ОТ ДРУГ ЖИВОТНОВЪДЕН ОБЕКТ

1. Експертите от дирекция ЗХОЖ на основание, че заразеното животно е дошло от друго стопанство:
а) прилагат мерките посочени в т. IX, подт. 3, букви от „б" до „д" в животновъдния обект, от който е дошло животното;
б) в случай, че заразеното животно, дошло от друг животновъден обект е ползвало обща паша с други стада, отдел ЗЖ при съответната ОДБХ и експертите от дирекция ЗХОЖ могат да приложат мерките за ликвидиране само на едно от тези стада, в резултат на точни епизоотични проучвания;

в) в случай, че в един животновъден обект се отглеждат повече от едно стадо, отдел ЗЖ при съответната ОДБХ и експертите от дирекция ЗХОЖ предприемт мерки за ликвидиране на ТСЕ само в стадото, в което е открита ТСЕ, в случай, че стадата са държани отделно едно от други и разпространението на болестта в стадата, чрез пряк или непряк контакт е малко вероятно.

2. След умъртвяването и пълното унищожаване или клането за човешка консумация на всички животни, идентифицирани в даден животновъден обект, той се подлага на засилен контрол за ТСЕ и изследване:
   а) на всички овце на възраст над 18 месеца, с изключение на тези, които имат генотип ARR/ARR;
   б) на всички животни, които са се намирали в животновъдния обект в момента на констатиране на ТСЕ и които са заклани за човешка консумация;
   в) на животни, които са умряли в животновъдния обект.
3. В животновъдния обект се допускат само:
   а) кочове с генотип ARR/ARR;
   б) женски овце с конфигурация от поне един алел ARR и без нито един алел VRQ;
   в) кози, при условие, че е извършено механично почистване и дезинфекция на всички помещения в животновъдния обект.
4. В животновъдния обект може да бъдат използвани кочове за разплод и зародишни подукти от овце само ако:
   а) кочовете с конфигурация ARR/ARR генотип;
   б) семенна течност от кочове с генотип с конфигурация ARR/ARR;
   в) ембриони с конфигурация поне един алел ARR и нито един VRQ.
5. Придвижване на животни от животновъдния обект се разрешава само за:
   а) овце с генотип ARR/ARR;
   б) родилите овце с конфигурация от поне един алел ARR и нито един VRQ, при положение, че се придвижват към животновъдни обект, в които се прилагат мерките посочени във вариант II или вариант III;
   в) кози, при условие, че се придвижват в животновъден обект, в който са наложени ограничения и в който се изпълняват мерките по вариант II или вариант III.
6. В заразения животновъден обект се разрешава придвижване за клане и човешка консумация:
   а) овце с от поне един алел ARR;
   б) кози;
   в) всички агнета и ярета, които не са навършили 3-месечна възраст.
7. Отдел ЗЖ при съответната ОДБХ може да разреши придвижването на агнета и ярета до други животновъдни обект, единствено за угояване, преди клане при положение, че:
   а) в този животновъден обект не се отглеждат други овце и кози, освен такива, които са предназначени за угояване и клане;
   б) яретата и агнетата, придвижени от заразения животновъден обект се транспортират директно до кланица, намираща се на територията на страната, за да бъдат заклани не по-късно от навършване на 12 месечна възраст.
8. Ограниченията на заразения животновъден обект, посочени в подт. 1 до подт. 7 се прилагат до:

а) датата на установяване на конфигурация ARR/ARR за всички овце в животновъдния обект, при условие, че в него не се отглеждат кози;

б) за период от две години, през който всички мерки, посочени в т. IX, подт. 5 и подт. 6, буква б) и буква в) се изпълняват и при положение, че през този период не е установен нов случай на ТСЕ, различен от атипичен случай на скрейпи;

в) в случай, че се установи атипичен случай на скрейпи, животновъдния обект се подлага на мерките посочени в т. X.

9. Отдел ЗЖ при съответната ОДБХ след като приложи мерките посочени във вариант III, в заразения животновъден обект, предприема и следните мерки:
   а) изследване на всички овце, на възраст над 18 месеца, с изключение на овце с генотип ARR/ARR;
   б) изследване на всички овце на възраст над 18 месеца, заклани за човешка консумация;
   в) изследване на всички умряли овце и кози, на възраст над 18 месеца.
10. В заразения животновъден обект може да бъдат въвеждани само:
    а) кочове с генотип с конфигурация ARR/ARR;
    б) женски овце с конфигурация от поне един алел ARR и нито един VRQ.
11. Експерти от дирекция ЗХОЖ разрешават въвеждането в животновъдния обект на кочове с поне един алел ARR и без нито един VRQ и на женски овце, без нито един VRQ алел, ако:
    а) отглежданата в животновъдния обект порода е застрашена от изчезване;
    б) отглежданата в животновъдния обект порода има програма за опазване;
    в) честотата на овцете с генотип ARR е ниска.
12. В животновъдния обект може да бъдат използвани кочове за разплод и зародишни продукти, само от:
    а) кочове с генотип ARR/ARR;
    б) семенна течност от кочове с генотип ARR/ARR;
    в) ембриони с поне един алел ARR и нито един VRQ.
13. Дирекция ЗХОЖ може да разреши използването на кочове за разплод и на зародишни продукти от овце при условията посочени в т. XI, подт. 11, буква в).
14. Дирекция ЗХОЖ разрешава придвижването на животни от заразения животновъден обект при следните условия:
    а) кочове с генотип ARR/ARR за всякаква дейност;
    б) агнета и ярета по условията посочени в т. XI, подт.7;
    Дирекция ЗХОЖ има задачата да гарантира, че от животновъдния обект не се експедира семенна течност, яйцеклетки и ембриони.
15. По време на периода на агнене и ярене, БАБХ забранява общата паша на заразеното стадо с други стада.
16. Отдел ЗЖ при съответната ОДБХ прилага наложените ограничения на животновъдния обект за период от две години от датата на установяване на последния случай на ТСЕ, различен от атипичен случай на скрейпи. В случай, че се прилага **вариант III** в животновъдния обект и по време на двугодишния период се потвърди атипичен случай на скрейпи, в животновъдният обект се прилагат мерките, посочени в т. X.

XII. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА КОМУНИКАЦИЯ

С цел своевременния, без забавяне, обмен на информация по проучването между ОДБХ и ЦУ на БАБХ, кореспонденцията се осъществява и по електронна поща.

След приключване на проучването се изготвя доклад от директора на ОДБХ до изпълнителния директор на БАБХ. Докладът се изпраща по официален ред и на следните електронни адреси – AHW@bfsa.bg, FCABP@bfsa.bg и FC@bfsa.bg.

XIII. СЪПЪТСТВАЩИ ДОКУМЕНТИ

1. Доклад за епизоотично проучване при спонгиформна енцефалопатия по говедата и скрейпи при овцете и козите (Практическо ръководство за борба с ТСЕ).
2. Акт за възбрана (Образец **ЗХОЖ – 7**, утвърден със Заповед № РД11-934/09.05.2017 г.).
3. Писмо за изпращане на проби мозъци, взети от преживни животни, умрели или заклани извън кланица (Образец **ЗХОЖ – 29**, утвърден със Заповед № РД РД 11-30/08.03.2011 г.).
4. Писмо за изпращане на проби мозъци, взети в кланици от заклани преживни животни (Образец **ЗХОЖ – 30,** утвърден със Заповед № РД 11-30/08.03.2011 г.).
5. Констативен протокол – образец КФ – 37, утвърден със заповед на изпълнителния директор на БАБХ (последния актуален образец);
6. Въпросник (чек-лист) – Формуляр (версия 06) – сектор “Фуражи”.
7. Процедура за вземане на проби от фуражи във вътрешността на страната за целите на официалния контрол на фуражите – СОПЗХОЖКФ–2, утвърдена със Заповед на изпълнителния директор на БАБХ (последна актуална версия);
8. Протокол за вземане на проби от фуражи – образец КФ – 38, утвърден със Заповед на изпълнителния директор на БАБХ (последния актуален образец);
9. Инструкция за извършване на дезинфекция, дезинсекция и дератизация при ликвидиране на болести по животните.

XIV. РЕГИСТЪР НА ВЕРСИИТЕ

Дата на издаване	Версия	Променени страници №	Вид на промяната